

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 Облік і оподаткування
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою професійного спрямування
Облік аудит і оподаткування підприємницької діяльності
(назва освітньої програми)
на тему: «Теорія і практика обліку, аналізу та контролю на малих підприємствах (на прикладі ДП «Татарбунарський сільгоспринок» РСС)»
(назва теми)

Виконавець:

студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій
Малога Ольга Сергіївна _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник:

д.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)
Слободяник Юлія Борисівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. В умовах ринкового середовища рушійною силою розвитку вітчизняної економіки є мале підприємництво, яке в симбіозі із середнім та великим бізнесом створює надійний осередок потенційного зростання як рівня ВВП, так і рівня життя населення. Загалом малий бізнес є найбільш динамічним та гнучким елементом сфери підприємництва, являється могутнім антимонопольним важелем та вирішує різноманітні соціальні проблеми. Реформування вітчизняної економічної політики у сфері розвитку та підтримки малого підприємництва на даний час являється стратегічною ціллю, досягнення якої можливе лише при своєчасному та ефективному прийнятті управлінських рішень на місцях, інформаційною базою для яких слугують дані бухгалтерського обліку.

Специфіка малих підприємств визначає особливі вимоги до ведення та формування облікової інформації, однак зміни підходів до його ведення, збільшення потреб управління в інформації та її більшої деталізації, вимагають перегляду організації облікового та контрольного процесів.

Питання особливостей організації та методики обліку на малих підприємствах розглядали такі науковці, як Бутинець Т. А., Довгальова О. В., Черняєва О. В. та інші. Однак, не зважаючи на дослідження даної тематики, і досі у вітчизняній обліковій практиці наявні такі проблеми, як неузгодженість сутності та критеріїв визначення малих підприємств, недосконалість спрощених форм обліку, складність формування облікової політики підприємств малого бізнесу тощо.

Актуальність зазначених проблем та їх недостатня теоретична розробка обумовили вибір теми дослідження, визначили його мету та завдання.

Метою роботи є обґрунтування теоретичних, організаційних та методичних положень обліку, аналізу та контролю малих підприємств; розроблення на цій основі пропозицій щодо їх вдосконалення.

Згідно визначеної мети, у роботі поставлені такі **задачі**:

- дослідити нормативні та законодавчі акти, які регламентують питання організації бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю на малих підприємствах;
- розглянути особливості організації та методики бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу, особливості їх оподаткування;
- дослідити дискусійні питання організації складання фінансової звітності відповідно до національних та міжнародних стандартів;
- надати загальну організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства;
- проаналізувати особливості організації облікового процесу на досліджуваному підприємстві;
- провести аналіз фінансово-господарських результатів діяльності малого підприємства;
- дослідити методологічні аспекти та практику проведення контролю на досліджуваному підприємстві;

- провести моделювання процесу підвищення ефективності ведення господарської діяльності малим підприємством за допомогою комп'ютерних технологій;
- запропонувати шляхи вирішення проблемних питань в сфері організації і ведення обліку, внутрішнього контролю та надати рекомендації удосконалення роботи бухгалтерської служби.

Об'єктом дослідження є система обліку та контролю малих підприємств.

Предметом дослідження є організація обліку, аналізу та контролю в системі управління ДП «Татарбунарський сільгоспринок» РСС.

Методи дослідження. При написанні роботи були використані такі методи дослідження, як загальнонауковий діалектичний метод, синтез для узагальнення різних аспектів обліку і контролю, абстрагування для формування узагальнених висновків, порівняння, документальна перевірка, порівняння для зіставлення даних у динаміці, графічний метод для наочного зображення результатів дослідження.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти в сфері бухгалтерського обліку та оподаткування. У процесі дослідження були використані публікації статистичних і наукових установ, матеріали наукових конференцій, облікові дані ДП «Татарбунарський сільгоспринок» РСС, а також ресурси мережі Інтернет.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (70 найменувань) та 35 додатків. Загальний обсяг роботи становить 110 сторінок. Основний зміст викладено на 99 сторінках. Робота містить 28 таблиць та 17 рисунків.

Публікації: За результатами виконання кваліфікаційної роботи підготовлено тези доповіді на тему «Економіко-математичне моделювання ефективності фінансово-господарської діяльності ринків споживчої кооперації України» для участі в XVI Науково-практичній інтернет-конференції «Обліково-аналітичні та статистичні методи та моделі в оподаткуванні, бізнесі, економіці», 30 листопада – 4 грудня 2020 року, м. Ірпінь; опубліковано тези «Комп'ютеризація обліку у сфері малого бізнесу: сучасний стан та особливості організаційного процесу» за результатами участі в VI Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Напрямки розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації» 20 квітня 2020 р. м. Одеса.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «*Теоретичні основи організації та методики обліку на малих підприємствах*» розглянуто економічну сутність малих підприємств, критерії їх визнання та особливості оподаткування, досліджено особливості організації та ведення бухгалтерського обліку та проаналізовано дискусійні питання організації складання фінансової звітності відповідно до національних та міжнародних стандартів.

У другому розділі *«Особливості організації та методики ведення обліку на досліджуваному підприємстві»* надано загальну організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства, досліджено особливості організації і ведення обліку, розглянуто проблемні питання та запропоновано шляхи їх вирішення.

У третьому розділі *«Особливості контролю і аналізу діяльності малого підприємства та моделювання процесу підвищення ефективності його функціонування»* проведено аналіз фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства, досліджено методичні аспекти та практику проведення внутрішнього контролю, здійснено моделювання процесу підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності малого підприємства за допомогою комп'ютерних технологій.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основним з яких є такі:

1. Малі підприємства є невід'ємним елементом ринкової економіки та найдієвішим антимонопольним важелем, саме тому значимість ведення та організації обліку та контролю малих підприємств, недостатній рівень дослідження їх сутності, дискусійні питання у складанні фінансової звітності, доцільність удосконалення організації обліку, документування операцій та покращення контрольних-аналітичних заходів визначили актуальність даного дослідження.

2. Об'єктом дослідження є система обліку та контролю малих підприємств. Предметом дослідження є організація обліку, аналізу та контролю в системі управління ДП «Татарбунарський сільгоспринок» РСС, метою діяльності якого є забезпечення потреб у товарах, роботах, послугах, придбанні і реалізації сільськогосподарської продукції та інших товарів, членів споживчих товариств, інших громадян, підприємств, організацій споживчої кооперації України та позасистемних споживачів на основі раціонального використання виробничих потужностей, наявних ресурсів та доходів.

3. Відповідно до мети у процесі роботи було досліджено теоретичні основи організації та методики ведення обліку на малих підприємствах, а саме визначено сутність поняття «мале підприємство», критерії визнання та особливості оподаткування, розглянуто особливості організації та методики бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу, досліджено дискусійні питання організації складання фінансової звітності відповідно до національних та міжнародних стандартів, надано загальну організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства, проаналізовано особливості організації облікового процесу на ньому, проведено аналіз фінансово-господарських результатів, досліджено методологічні аспекти та практику проведення контролю на досліджуваному підприємстві, проведено моделювання процесу підвищення ефективності ведення господарської діяльності малим підприємством за допомогою комп'ютерних технологій та надані рекомендації шляхів вирішення проблемних питань організації та ведення бухгалтерського обліку.

4. Організація бухгалтерського обліку на ДП «Татарбунарський сільгоспринок» РСС здійснюється відповідно до Положення про облікову політику, затвердженого наказом директора, за допомогою програмного забезпечення «1С: Підприємство – Управління торгівельним підприємством для України» з елементами документального оформлення відповідно до книжково-журнальної форми обліку.

5. У ході проведення дослідження організації і ведення обліку на ДП «Татарбунарський сільгоспринок» РСС нами було розроблено та запропоновано до затвердження на дочірньому підприємстві авторську редакцію Положення про облікову політику, так як діюче Положення сформоване на загальних засадах та не містить конкретних вказівок в дискусійних питаннях обліку. Крім зазначеного, було запропоновано перевести документообіг в електронний формат та складено графік документообороту, автоматизовано порядок нарахування пені за допомогою програмного забезпечення Microsoft Excel, рекомендовано доповнити типові форми «Акт введення в експлуатацію» та «Акт приймання-передачі основних засобів» додатковою формою «Розрахунок первісної вартості основних засобів», в якій доцільно проводити розрахунок первісної вартості актива, відображаючи витрати, які понесло підприємство, а також застосовувати аналітичну таблицю «Показники фінансово-господарської діяльності ДП «Татарбунарський сільгоспринок» РСС» для полегшення складання Звіту про фінансові результати малого підприємства.

6. Для визначення ефективності фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства було проведено аналіз фінансового стану, фінансових результатів та показників рентабельності.

Слід зазначити, що досліджуване підприємство є прибутковим. Так, чистий прибуток за 2019 рік склав 387,2 тис. грн, що на 3,69% більше від рівня 2018 року та на 40,44% більше від рівня 2017 року. Дана позитивна тенденція була досягнута, зокрема, за рахунок зменшення собівартості наданих послуг. При цьому за аналізований період 2017-2019 рр. рентабельність наданих послуг мала стійку позитивну динаміку та на кінець 2019 року становила 11,99%.

За аналізований період на досліджуваному підприємстві відбулось збільшення валюти балансу у зв'язку із зростанням показників в активах та пасивах, однак ДП «Татарбунарський сільгоспринок» РСС знаходилось у кризовому фінансовому становищі. Таке положення було викликане нестачею власних оборотних коштів. Так, якщо для покриття запасів власними оборотними коштами у 2018 році не вистачало 74,9 тис. грн, то в 2019 році даний показник становив -287,2 тис. грн, що підтверджує погіршення фінансової стійкості досліджуваного підприємства.

За результатами досліджень було встановлено, що за період 2018-2019 рр. досліджуване підприємство було фінансово нестійким та залежним від позикового капіталу, що підтверджує коефіцієнт фінансової залежності (1,11 та 1,22). Також варто зазначити, що ризик застосування позикового капіталу у 2019 році збільшився (коефіцієнт фінансового ризику у 2019 році склав 0,25), хоча і знаходиться в межах нормативних значень. Платоспроможність підприємства за аналізований період мала нестійку динаміку. Якщо у 2018 році досліджуване підприємство було

абсолютно платоспроможним, то в 2019 році жоден із коефіцієнтів не досяг рекомендованого значення.

З метою оптимізації роботи досліджуваному підприємству рекомендовано нарощувати величину власних оборотних коштів за рахунок збільшення величини чистого прибутку та власного капіталу, переглянути договори з клієнтами з питання вчасної оплати послуг, за наявності вільних грошових коштів здійснювати розрахунки із кредиторами, розглянути питання відстрочки платежів, розглянути шляхи отримання додаткового доходу у рамках спеціалізації та розглянути варіанти надання додаткових послуг з метою підвищення рівня конкурентоздатності.

7. В ході дослідження були розглянуті теоретичні положення контролю основних засобів, нормативно-правове забезпечення, практика проведення внутрішнього та внутрішньовідомчого контролю.

Внутрішній контроль на досліджуваному підприємстві передбачає собою перевірку документування операцій та фактичну перевірку наявності, стану та умов експлуатації активів.

Для підвищення ефективності внутрішнього контролю основних засобів досліджуваному підприємству запропоновано на етапі попереднього контролю застосовувати метод бюджетування, мета якого полягає у визначенні суми і структури витрат підприємства і його підрозділів на конкретні цілі та фінансове забезпечення їх покриття у майбутньому. Окрім зазначеного, під час проведення інвентаризації об'єктів основних засобів ДП «Татарбунарський сільгоспринок» РСС рекомендовано застосовувати додаток до інвентаризаційного опису «Зведений акт експлуатаційного стану об'єктів основних засобів підприємства». Для удосконалення внутрішньовідомчого контролю було визначено, що у системі Укоопспілки доцільно створити службу внутрішнього аудиту, з делегованими спеціалістами, мобільною групою внутрішніх аудиторів, які здійснюють планові виїзди, пов'язані з проведенням належних перевірок у регіональних представництвах облспоживспілок. Основною метою створення даного відділу є не лише контроль фінансово-господарської діяльності та виявлення фактів порушень, а й надання рекомендацій з оптимізації облікового процесу.

8. Під час моделювання процесу підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності малого підприємства за допомогою комп'ютерних технологій було побудовано модель, аналіз якої показав, що при збільшенні тривалості 1 обороту дебіторської заборгованості на 1 %, рентабельність продажів буде знижено в середньому на 0,24%. Проте, при збільшенні середньої вартості послуг на 1 %, рентабельність продажів збільшиться в середньому на 1,69% та при збільшенні віддачі основних засобів на 1% рентабельність збільшиться в середньому на 0,29%.

Таким чином, запропоновані напрямки удосконалення організації та методики бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю на ДП «Татарбунарський сільгоспринок» РСС сприятимуть підвищенню ефективності діяльності досліджуваного підприємства та нададуть можливість приймати раціональні управлінські рішення з метою оптимізації роботи досліджуваного суб'єкта господарювання.

АНОТАЦІЯ

Малога О.С. «Теорія і практика обліку, аналізу та контролю на малих підприємствах (на прикладі ДП «Татарбунарський сільгоспринок» РСС).

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «071 Облік і оподаткування» за освітньою програмою професійного спрямування «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності».

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2020

У роботі розглядаються основні положення теорії і практики обліку, аналізу та контролю на малих підприємствах.

Досліджено та проаналізовано особливості організації і ведення обліку та здійснення внутрішнього контролю на ДП «Татарбунарський сільгоспринок» РСС. Проведено аналіз фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства. Здійснено моделювання процесу підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності малого підприємства за допомогою комп'ютерних технологій.

Запропоновано заходи щодо удосконалення організації і ведення обліку і внутрішнього контролю на малому підприємстві.

Ключові слова: облік, аналіз, контроль, мале підприємство.

ANNOTATION

Maloha O.S. «Theory and practice of accounting, analysis and control in small enterprises (on the example of Tatarbunary agricultural market DSA SE)».

Thesis for Master degree in specialty «071 Accounting and taxation» under the master's program «Accounting, audit and taxation of business activity».

Odessa National Economic University

Odessa, 2020

The work considers the main provisions of the theory and practice of accounting, analysis and control in small enterprises.

The peculiarities of the organization and maintenance of accounting and implementation of internal control at the SE "Tatarbunary agricultural market» DSA have been studied and analyzed. The analysis of financial and economic activity of the researched enterprise is carried out. The modeling of the process of increasing the efficiency of financial and economic activities of a small enterprise using computer technologies.

Measures to improve the organization and maintenance of accounting and internal control in a small enterprise are proposed.

Keywords: accounting, analysis, control, small enterprise.